

Federatie voor Begrafenisinstellingen zonder winstoogmerk

Nieuwsbrief FKB

COLOFON

Deze Nieuwsbrief is het digitale informatieblad van de FKB. De FKB wil de belangen behartigen van uitvaartverenigingen.

Info: <http://www.f-k-b.nl>

Wilt u de Nieuwsbrief ontvangen?
Aanmelden via www.f-k-b.nl

Secretariaat van de FKB
mw. G.W. Nijland-Wevers
Telefoon: 0546-577981
E-mail: secretaris@f-k-b.nl

Heeft u informatie die geschikt is voor deze Nieuwsbrief?

Mail die dan naar:
secretaris@f-k-b.nl

FKB

een levende vereniging
rondom de dood

De dood vieren

Op facebook kom je van alles tegen, leuke dingen, dingen waar je je aan kunt ergeren, maar ook dingen die je tot nadenken kunnen stemmen.

Zo zag ik deze week een 'plaatje', waarop staat dat men niet aan Halloween doet, omdat ze de dood niet vieren.

Nu kun je discussiëren over wel of niet aan Halloween doen, of aan Allerheiligen/ Allerzielen, maar mijn gedachten bleven hangen over het 'vieren' van de dood. De dood vier je niet, je viert het leven.

Maar de dood hoort wel bij het leven. Met Allerzielen zetten we bloemen op het graf. We vieren daarmee niet de dood, maar het leven dat aan die dood vooraf is gegaan. Het is een persoonlijk herdenken geworden.

Oorspronkelijk werd Allerzielen 'gevierd' om aflaten te verzamelen voor de overledenen die in het vagevuur verbleven. Niet veel mensen weten dat nog.

Laten we het leven vieren, en onze doden herdenken, zo leven zij voort.

Ik wens u veel leesplezier.

Afke den Hollander

In deze nieuwsbrief o.a.

- * Gewoon stug doorgaan .....
- * Begraafplaats van Brussel pakt uit
- * De dood hoeft niet eng te zijn
- * Als ik er niet meer ben, wat dan?
- * Met één been in het graf
- * De uitvaarten van nu
- * Pot of Steen?

Gewoon stug doorgaan .....

Van alles dient zich vaak gewoon spontaan aan en doorkruist dan soms hetgeen gepland was. Daardoor dan weer op momenten dat wat anders was gepland weer stevig aan de slag achter de pc. Maar fijn om te zien dat alles toch op z'n pootjes terecht komt. Soms door nog ad-hoc oplossingen op laatste moment maar veelal toch zoals gepland.

Goed om dan de gewoonte te hebben om de dag te starten met het even voorzien in ontbijt voor de vogeltjes, overigens ook veelal hun lunch en diner, en dan dagelijks de dijk op te stappen en even de frisse, soms vochtige, soms mistige, soms ook warme lucht in.

Ook helaas noodzaak bezig te zijn met het plannen van bezetting door vrijwilligers om het mogelijk te maken vanaf 1-11 het gebouw (van het Leger des Heils in Treebeek) dagelijks open te hebben voor mensen die in hun eigen woning noodgedwongen de thermostaat niet meer omhoog durven te draaien. Natuurlijk is op die momenten iedereen welkom en zal het ook voorzien in het verminderen van eenzaamheid, het gewoon contact kunnen hebben met andere mensen, het gezellig hebben met elkaar maar ook het bespreken van problemen met elkaar. En het eventueel samen zoeken naar oplossingen.

En dan ook goed om, terwijl ik dit aan het typen ben, even het toetsenbord los te laten en te kijken naar de voor mijn ogen achter de einder wegzakkende zon. Weer een prachtige zonsondergang!! Goed om even zo te ontspannen....

Mijn gedachtecronkel?

Denkend aan al die bestuurders van verenigingen die bezig zijn met de beslommeringen binnen hun vereniging. Bezig zijn voor hun medemens. En bewust keuzes maken om dan andere dingen niet te kunnen doen.

Heel fijn dat die onbaatzuchtige inzet voor de medemens er is.

Meer samen, samen meer!

(J.J. den Hollander – Voorzitter FKB – Illikhoven, 26 oktober 2022).

Regiovergaderingen:

DATA

REGIO WEST: DINSDAG 8 NOVEMBER, 19.30 UUR,
Hotel Van der Valk Katwoude (Hotel Volendam)

AGENDA

De regiovergaderingen staan in het teken van en zijn bedoeld om samen als verenigingen met elkaar in gesprek te zijn, te horen van elkaar hoe het er binnen onze vereniging aan toe gaat, waar wij mee bezig zijn, hoe wij zaken oplossen of opgelost hebben waar anderen wellicht nog mee aan de slag moeten, en zo meer...

In de komende regiovergaderingen zal in ieder geval aandacht worden gegeven aan:

- Verslag regiovergaderingen najaar 2021
- Punten naar aanleiding van verslag
- Stand van zaken Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) en de uniforme statuten van de FKB
- Stand van zaken wijzigingen in de tekst van de statuten en het huishoudelijk reglement van de FKB
- Toelichting “uitvaartverzorger”, vergoeding, werkzaamheden, factureren, etc.
- Nieuwe website van de FKB: graag reacties
- Informatie over de voortgang van de kwartiermakers in de uitvaartbranche.
- Vanuit de regio zijn in de loop van het afgelopen jaar diverse vragen aan de orde gesteld bij het bestuur, en beantwoord naar de vereniging en soms opgenomen in de nieuwsbrief. Vanuit deze “vragen uit de regio” zullen ook enkele onderwerpen aan bod komen.

OPROEP

Wij verzoeken u verdere onderwerpen, vragen, etc. welke u graag besproken zou willen zien of welke u zou willen bespreken met uw collega-verenigingen, vóór 1 november 2022 aan ons door te geven, via het secretariaat: secretaris@f-k-b.nl

Begraafplaats van Brussel pakt uit met spelparcours

Een spelboekje moet gezinnen helpen met het parcours.

Brussel

Het team van de educatieve dienst van de stad Brussel heeft een spelparcours ontwikkeld om in familieverband te spelen met kinderen vanaf 6 jaar. Kinderen en volwassenen ontdekken de begraafplaats op een andere manier via een gemakkelijke en moeilijkere vraag aan elke halte.

De 16 haltes zijn in kaart gebracht in een spelboekje en geïllustreerd met foto's en kleurrijke tekeningen. "De dood kan afschrikken en begraafplaatsen worden soms als luguber beschouwd. Met dit spelparcours hebben we een mysterieuze plek toegankelijk, begrijpelijk of zelfs ludiek gemaakt", klinkt het.

Het spelparcours is gratis verkrijgbaar aan het onthaal van de begraafplaats of op de website van de Stad Brussel.

Bron: Nieuwsblad.be, 19-10-2022, Sjaak.

De uitvaartvereniging, de kolfclub, de visclub, de ijsclub. Ze profiteerden allemaal van de tomeloze inzet van Margje en Richard. En die krijgen nu een lintje

SINT MAARTENSBRUG

Voor hun enorme inzet voor het dorp Sint Maartensbrug hebben Margje Schuur-Loof en Richard Schuur woensdag een koninklijke onderscheiding gekregen. De lintjes werden uitgereikt door burgemeester Marjan van Kampen.

Het echtpaar Schuur is op vele fronten actief in hun dorp en omgeving, zo meldt de gemeente Schagen. Margje Schuur-Loof (70) is al 31 jaar bestuurslid van de uitvaartvereniging Zijpe (en de voorgangers hiervan). Zij begon in 1991 als bestuurslid van de uitvaartvereniging de Laatste Eer uit Sint Maartensbrug en omstreken. Zij deed het beheer van de aula in Sint Maartensbrug en werd later penningmeester. Die taak is groter dan het financieel beheer van de vereniging. Margje probeert ook voor de leden de uitvaartkosten zo laag mogelijk te houden. Zij heeft als bestuurslid twee fusies begeleid: met de Laatste Eer uit Burgerbrug en daarna met de uitvaartvereniging Sint Joseph uit 't Zand. Mede dankzij haar is subsidie verkregen voor verbouwing van het uitvaartcentrum in Sint Maartensbrug.

Financieel gezond

Het uitvaartcentrum voldoet dankzij de facelift weer aan de huidige eisen en is financieel gezond. Sinds 1998 is Marrie Schuur voorzitter van plaatselijke Kolfclub Paal Tien. Hier houdt zij, samen met de secretaris, de kolfclub draaiend en levend. Ook verzorgt zij de administratie van de visclub, daarbij doet zij onder andere werk voor het kwartaalblad. Richard Schuur (75) is sinds 1991 vrijwilliger bij de uitvaartvereniging Zijpe. Zo heeft hij, samen met anderen, hard gewerkt aan de verbouwing van de aula in Sint Maartensbrug. Technisch inzicht en handigheid hielpen hem daarbij. Mede dankzij Richard Schuur staat nu een prachtig uitvaartcentrum in Sint Maartensbrug. Nog steeds kan de uitvaartvereniging op hem rekenen voor technische karweitjes. Helaas werd hij aan het einde van 2021 getroffen door een ernstige ziekte, waardoor de grote inzet van toen niet meer mogelijk is.

Visclub

Hij was ook, van 1998 tot april dit jaar, vrijwilliger voor Visclub Noordwest 9. Hij verzorgde hier het onderhoud van het materieel, keuring van boten en verplaatsing van het onderkomen naar de zuidzijde van Petten. Eerder nog, vanaf 1982 tot heden, was hij verbonden aan IJclub Sint Maartensbrug. Daarnaast was hij sinds jaar en dag bezorger van de Dorpskrant Sint Maartensbrug.

Bron: Noordhollands Dagblad, 05-10-2022, Sjaak.

Simone Beijer: „Er rust ergens toch nog wel een taboe op en met dit boekje verbreken we dat hopelijk voor de nieuwe generatie.” DAAN KOOISTRA

Vakvrouwen

Simone Beijer: ‘De dood hoeft niet eng te zijn, als je het bespreekbaar maakt’

RENSWOUDE Simone Beijer begon bijna 7 jaar geleden als uitvaartondernemer in Renswoude en omstreken. Omdat ze, zoals ze zelf zegt, het gevoel had dat het anders kon. Meer betrokken, persoonlijker, maar vooral met veel meer aandacht voor kinderen. Haar gevoel bleek te kloppen, want nu bijna 7 jaar verder is Simone Beijer Uitvaartzorg uitgegroeid tot een begrip in de regio. Met haar team van inmiddels 25 mensen staat ze vele families bij in de gehele Gelderse Vallei. „Doordat we kinderen op allerlei manieren bij de uitvaart betrekken, zijn we daar ook bekend om komen te staan. Het gevolg daarvan is dat we niet alleen dicht in de buurt van Renswoude werken. Maar Van Otterlo tot Ede/Lunteren. Van Voorthuizen en Barneveld tot Leersum, Rhenen en alles daartussen”, vertelt de bevlogen uitvaartondernemster.

UITGEVERIJ Doordat Simone zoveel kinderen begeleidt in hun rouw en verlies en zij vroeger werkte als freelance journaliste en schrijfster, besloot ze een aantal jaren geleden een lees-, kleur-, en doeboekje te maken voor de kinderen waar ze kwam. Dit boekje vertelt wat er gaat gebeuren in de dagen nadat iemand is overleden. Zo is het voor de kinderen minder spannend. Enkele andere uitvaartondernemers die dit zagen, vroegen of ze deze boekjes konden kopen. Maar in het boekje stond het logo van Simone Beijer Uitvaartzorg. Dus besloot Simone ze opnieuw uit te brengen onder Uitgeverij Beijer en kwam er naast een algemene versie, die vertelt over begraven en cremen, ook een versie die alleen vertelt over begraven. Deze boeken bracht Simone ook uit in eigen beheer en zo ontstond dus Uitgeverij Beijer, die geleid wordt door Simone haar eigen dochter Janine Beijer. „Janine

Illustratie Daan Kooistra

Net als een slak die zijn huisje uit gaat en het daarna niet meer nodig heeft.” Hierdoor ontstond het onlangs uitgebrachte prentenboek “Als je dood gaat, verhuis je”. Ook deze is in twee versies verschenen. Zowel een christelijke versie die spreekt over de hemel, als een algemene versie die spreekt over de sterren. Deze boekjes worden heel veel verkocht. Simone vertelt: „Dit boekje wordt enorm veel besteld en er is zelfs een aanvraag van een grote partij om ook een versie in het Engels te maken. Ik vind dat heel bijzonder, maar ik snap het ook wel. Het is namelijk niet gemakkelijk om kinderen uit te leggen wat doodgaan nu precies is, ook omdat ouderen het moeilijk en soms echt spannend vinden om erover te praten. Er rust ergens toch nog wel een taboe op en met dit boekje verbreken we dat hopelijk voor de nieuwe generatie.”

DOODEENVOUDIG Op 16 september verscheen Simone haar nieuwste boek met de titel ‘Doodeenvoudig’. Dit boek is voor volwassenen. „Het geeft handvatten over hoe je een kind het beste bij de hand kunt nemen tijdens rouw en verlies. Door de manier waarop het is geschreven, leest het gemakkelijk weg en geeft het mooie praktijkvoorbeelden over de reacties van een kind wat rouw en verlies meemaakt. Maar daarnaast is het ontroerend, vertederend, maar ook verhelderend.” Simone hoopt dat dit boek volwassenen bekwaam maakt om kinderen te begeleiden die rouwen. Iedere volwassene. Of het nu ouders zijn, opa’s en oma’s, tantes of ooms. Leraren, kindercoaches en wie er ook verder maar met kinderen te maken krijgt. Met deze eerste boeken in het assortiment maakt Uitgeverij Beijer een vliegende start. En het volgende kinderverhaal ligt al bij de illustratrice. Dit keer geschreven door Janine. ‘Mijn broertje slaapt niet, hij is stilgeboren’. En uiteraard verschijnt er ook een zusjes versie. Een boekje dat uitleg geeft over het verschil tussen dood en slapen, maar ook juist aandacht geeft aan stilgeboren baby’s. „Iets wat veel vaker gebeurt dan mensen denken. En ook dit is een onderwerp die een volwassene al moeilijk vindt. Laat staan om jonge kinderen hierin te betrekken en het uit te leggen.” Op Simone’s agenda staat een boek over zelfdoding. „Dit zit nog in de pen, maar komt er zeker, want als we het taboe rond de dood willen verbreken, hoort dit onderwerp er ook zeker bij.”

Alle informatie over de boeken van Uitgeverij Beijer is te vinden op www.uitgeverijbeijer.nl en wie meer wil weten over Simone Beijer Uitvaartzorg vindt dit op www.uitvaartzorgsimonebeijer.nl

Dit artikel is onderdeel van de bijlage Vakvrouwen

Bron: Barneveldse krant, 28-09-2022.

Als ik er niet meer ben, wat dan?

Josje van Koppen

Wat kun je nu al regelen voor als je er straks niet meer bent? Bespaar-expert Marieke Henselmans geeft praktische tips, die bijna niks kosten, maar veel rust geven. Begin niet met De Erfenis, maar liever met De Uitvaart. Die moet namelijk als eerste geregeld worden na een overlijden. Je helpt je nabestaanden enorm als je je wensen daarover hebt genoteerd. Schrijf in een schrift je eigen gegevens en wie de leiding krijgt bij

het uitvoeren van je wensen. Noteer gegevens (naam, adres, telefoonnummers) van eventuele partner en kinderen, van je huisarts, wie een kaart moeten krijgen, of je een uitvaartverzekering hebt (zoek de polis op), en of je kiest voor begrafenis of crematie. Noteer vervolgens alles wat je nabestaanden moeten weten: gegevens van je verhuurder of waar de koopakte van je huis en/of andere eigendomsbewijzen liggen, bij welke banken je een rekening hebt onder welk nummer, of mensen nog geld van je krijgen (zo ja: wie en hoeveel) en van wie je nog geld tegoed hebt. Het scheelt zó als -nabestaanden niet wanhopig hoeven te zoeken naar deze gegevens. Overweeg je een testament om deze zaken notarieel vast te laten leggen? Dan helpt deze lijst ook bij het opstellen daarvan en dat scheelt tijd en geld.

Noteer ook welke verzekeringen, contracten en abonnementen je hebt en maak aantekeningen over je digitale nalatenschap. En noteer of je bepaalde goederen wilt nalaten aan bepaalde personen.

Zo belanden we vanzelf bij de nalatenschap. Belangrijke vraag: heb je een testament en is deze nog actueel?

Is een testament nodig?

Je hebt genoteerd wie naar jouw idee je uitvaart mag regelen. Is dat ook degene die je geldzaken gaat afhandelen? Ofwel: wie zie je als executeur? Zou het lukken dat je kinderen dat samendoen? Wie zie je als je erfgenamen? Zijn er buiten je partner of kinderen ook anderen (vrienden, goede doelen) die je zou willen bedelen? Wil je iets vastleggen over wat er moet gebeuren als je

Josje van Koppen

kinderen in gemeenschap van goederen zijn getrouwd en je kind de erfenis dus moet delen met zijn/haar partner? Heb je schenkingen gedaan aan kinderen en -waren die bedragen gelijk of moeten die worden 'rechtgetrokken' met de erfenis? Het beantwoorden van deze →vragen schept duidelijkheid of een testament nodig is.

Wettelijke regels

Zonder testament gelden wettelijke regels voor het afhandelen van een nalatenschap. Dat houdt het volgende in:

- Als de overledene getrouwd was en geen kinderen had, is de echt-genoot de enige erfgenaam.
  - Is de overledene alleenstaand en zijn er wel kinderen, dan zijn dat de erfgenamen. Zij erven ieder een even groot deel. Als een kind eerder is overleden, komen zijn/haar kinderen in de plaats als erfgenamen.
  - Als de overledene was getrouwd in gemeenschap van goederen, dan is de helft van het vermogen van de langstlevende echtgenoot. De andere helft is de nalatenschap die wordt verdeeld over de langstlevende echtgenoot en de kinderen. De kinderen krijgen pas uitbetaald als de langstlevende echtgenoot ook is overleden. De langstlevende echtgenoot kan het eigen deel van de nalatenschap naar eigen inzicht opmaken. (Het huwelijk en het geregistreerd partnerschap zijn voor het erfrecht gelijk.)
  - Was de overledene niet getrouwd en kinderloos, dan erven de ouders en (half)broers en (half)zussen. Is een broer of zus al eerder overleden, dan komen hun kinderen daarvoor in de plaats.
- Deze regels lijken allemaal duidelijk en overzichtelijk en is in lijn met hoe de meeste mensen het willen. Maar het wordt al ingewikkeld als de overledene meerdere keren was getrouwd. Zeker als een eerder huwelijk is geëindigd door overlijden, is het oppassen. Het kan zijn dat een testament het duidelijker (en dus makkelijker) maakt. Als er geen testament is, moeten de erfgenamen de erfenis samen afwikkelen. Is dat in jouw geval wenselijk? Als je wilt dat bepaalde personen de nalatenschap gaan afhandelen, is een testament sowieso nodig. Een executeur benoemen mag sinds 2003 alleen bij testament.

Een testament is niet nodig als...

- ...je denkt dat de wettelijke verdeling zoals hiervoor beschreven volstaat.
- ...er geen grote conflicten te verwachten zijn.
- ...je geen koophuis (meer) hebt en niet te veel vermogen.
- ...je erfgenamen samen alles mogen afhandelen. Zeg je hier vier keer 'ja' op, dan kun je toch nog bepaalde wensen vastleggen in een codicil.

Het codicil

Als een testament (dat toch al snel honderden euro's kost) naar jouw idee niet nodig is, kun je bepaalde dingen zelf vastleggen in een codicil. Zo kun je opschrijven welke persoon welke zaak krijgt, zoals sieraden. Let op: geldbedragen of verzamelingen kun je niet via een codicil aan iemand toewijzen. Een rechtsgeldig codicil moet

wettelijk aan voorwaarden voldoen: het moet volledig handgeschreven zijn en zijn voorzien van een datum en handtekening. Het lijkt ideaal dus, zo'n codicil. Maar het heeft ook nadelen.

Erfgenamen kunnen het mogelijk niet vinden (omdat het niet is geregistreerd) en het kan ook al dan niet opzettelijk 'kwijtraken'. Het zou vervalst kunnen worden en je kunt er dus geen geld mee verdelen of een executeur mee benoemen. Een codicil is op papier net zo rechtsgeldig als een testament, maar het werkt alleen als jij zowel de erfgenamen als de begunstigden erover vertelt en/of een afschrift geeft. Als je ook een testament hebt, kun je de notaris vragen een afschrift van het codicil bij het testament te bewaren. Dan hoeft de notaris aan deze kleinere dingen geen tijd te besteden en dat scheelt in de kosten.

Toch testament nodig?

Als jij langstlevende bent (als jouw huwelijkspartner is overleden), als er véél erfgenamen zijn, als je een bedrijf had, als je veel vermogen nalaat of als er al frictie is in de familie, is het waarschijnlijk verstandig en juist besparend om wél een testament te maken. Ja, het kost wat, maar met een testament kun je allerlei keuzes helder en vindbaar vastleggen. Een notaris denkt mee over wat wenselijk is:

- Je kunt andere (dan wettelijke) erfgenamen aanwijzen (bijvoorbeeld een vriendin).
- Je kunt mogelijk besparen op erfbelasting of deze uitstellen.
- Je kunt een clause opnemen om te voorkomen dat je erfgenamen jouw erfenis moeten delen met hun (ex-)partner(s).
- Je kunt een executeur benoemen en erbij zetten dat als die niet kan of niet wil, wie je dan aanwijst.
- Het wordt bij de notaris bewaard en kan niet kwijtraken. Voor een eenvoudig testament ga je rechtstreeks naar de notaris. Spreek met jezelf af dat je om de paar jaar controleert of er iets moet worden aangepast.

Bang voor hoge erfbelasting?

Die angst is meestal niet terecht. Gemiddeld bedraagt een erfenis nog geen €25.000 en dat valt bijna altijd onder de vrijstelling als de langstlevende echtgenoot of kinderen erven. Met ingewikkelde constructies proberen dit te vermijden, kan mogelijk juist duurder uitpakken. Er zijn bureaus die moeilijke constructies actief promoten en zo een extra schakel zijn tussen consument en de notaris. Dat maakt ze duurder.

Een professionele executeur

Als je erfenis ingewikkeld is en je wilt erfgenamen ontlasten, dat kun je een professionele executeur benoemen, een zogenaamde Register Executeur. Zij zijn gespecialiseerd in het afhandelen van administratie, belasting en erfenis en bieden mogelijk ook professionele bemiddeling bij ruzie (mediation). Ze leggen een beveiligd online dossier aan, waarin aangewezen erfgenamen zien wat je hebt vastgelegd. De erfgenamen kunnen online volgen hoe ver de register executeur is met het afhandelen van de nalatenschap. Ze ontlasten je erfgenamen als jij

er niet meer bent, maar kunnen dus ook samen met jou een boel voorwerk doen. Desgewenst komen ze bij je thuis. Je kunt eventueel met hen om de zoveel tijd checken of je testament nog up-to-date is.

Hulpmiddelen

- De boeken Laat je niet kisten door de commercie en Wegwijzer voor nabestaanden van Marieke Henselmans.
- Met actiecode Plus betaal je geen verzendkosten op Bespaarboeken.nl
- Informatie over nalatenschap en uitvaart vind je op Meegeven.nl
- Informatie over de register executeur staat op Nabestaandenontzorgen.nl

Auteur Marieke Henselmans

Bron: Plus, 18-10-2022, Sjaak.

Josje van Koppen

Winnaar VTU Innovatieprijs 2022

VTU Uitvaart Vakbeurs 2022 succesvol afgesloten

Met veel positieve en enthousiaste reacties van zowel bezoekers als standhouders, ruim 4.000 bezoekers over de drie beursdagen en de uitreiking van de VTU Innovatieprijs 2022 voor de 'Koesterdoos' van Wabimento werd de Uitvaart Vakbeurs 2022 vrijdag 30 september afgesloten.

“Als brancheorganisatie hadden we de ambitie om een vakbeurs te organiseren die voor elke professional, werkzaam in of voor de uitvaartbranche interessant zou zijn”, vertelt Peter van Wijk, voorzitter van de VTU enthousiast. “Uit alle reacties kunnen we opmaken dat we daarin geslaagd zijn. En dat maakt me trots.”

VTU Innovatieprijs 2022

Naast een uitgebreid kennisprogramma konden bezoekers aan de beurs hun stem uitbrengen voor de in hun ogen beste innovatie. Van de 22 inzendingen werd de VTU-Innovatieprijs 2022 door voorzitter Peter van Wijk uitgereikt aan het Belgische bedrijf Wabimento voor de 'Koesterdoos', een herinneringsdoos voor nabestaanden gevuld met duurzame producten die kracht brengen op moeilijke momenten. Meer informatie: www.wabimento.be.

VTU Uitvaart Vakbeurs 2022

De VTU Uitvaart Vakbeurs 2022 werd gehouden op initiatief van de VTU, de Vereniging van Toeleveranciers voor de Uitvaartbranche; de organisatie lag bij Easyfairs Nederland. Voor meer informatie: www.uitvaart-vakbeurs.nl.

Bron: UM, 30-09-2022, Sjaak.

Minister geeft geen versnelde toestemming voor resomeren

De behandeling van de nieuwe Uitvaartwet laat al lange tijd op zich wachten. Dat komt onder andere door de coronacrisis en de verschillende crises die de Haagse agenda momenteel bepalen. Er was daarom een verzoek ingediend om resomeren al voor de behandeling van de nieuwe Uitvaartwet te legaliseren, maar minister Hanke Bruins Slot van Binnenlandse Zaken gaat die toestemming niet geven.

De minister laat dit weten in een brief aan de Tweede Kamer waarin ze reageert op vragen over dit onderwerp. Er was verzocht om resomeren snel mogelijk te maken vanwege de energiecrisis en de hoge gasprijzen. Maar de minister wil eerst nog een aantal onderzoeken afwachten. 'Het ministerie van IenW werkt nog aan een beoordeling van de verschillende afvoerroutes van het effluent na de alkalische hydrolyse en zij moet nog beoordelen welke regelgeving voor de afvoer van het effluent passend is', aldus minister Bruins Slot.

De minister laat weten er geen voorstander van te zijn om de behandeling van de wet op te knippen zodat bepaalde onderdelen eerder en anderen later aan de Kamer worden voorgelegd.

11 oktober 2022

Met één been in het graf

Column Marcel van Stigt

Begraafplaatsen, ik heb er iets mee. Lekker rustig en vredig, helemaal zen word ik ervan. Als mijn tijd om is, wil ik ook worden begraven. Cremeren vind ik niks. Een tikkie te klinisch en te kil. En dan zo'n urn op een tafeltje in de hoek van de huiskamer, ik weet niet of ik daar iemand een plezier mee zal doen. Bovendien lijkt het me niet zo handig als er in huis een paar speelse katten rondlopen. Straks stoten ze me in hun enthousiasme om. Zie me dan maar eens bij elkaar te rapen.

De kans dat er iets misloopt is bij begrafenissen overigens wel groter dan bij een crematie. Laatst heb ik wat belevenissen gehoord van een bevriende uitvaartleider.

De familie van een overleden, wat alternatieve man, had gekozen voor een kist van karton. Hij had bij leven aangegeven dat hij dat graag wilde, dus wat moet je dan? Stug negeren? Nee toch? Het was bovendien weer eens wat anders. Ideaal is het natuurlijk niet, dat karton. We leven immers in Nederland en in Nederland wil het wel eens regenen. Hard regenen ook.

'Zakken, zakken!'

Zo ook tijdens de begrafenis van die man. De kist hing op het moment suprême aan twee kettingen boven het graf, klaar om onder het oog van de nabestaanden langzaam te worden neergelaten. Maar het begon te druppelen en al snel kwam er een fikse bui naar beneden. Daar was het omhulsel niet tegen bestand.

Terwijl de bezoekers al naderden, begonnen de kettingen door het karton te snijden, de kist boog aan weerszijden al een beetje door. „Zakken! Meteen zakken!”, siste de uitvaartleider paniekerig. Het kwam nog net goed.

Hij heeft ook eens meegemaakt dat een van de dragers bij de eindbestemming zijn evenwicht verloor. Eerst stond hij nog letterlijk met één been in het graf, maar daarna donderde hij erin. De man was al op leeftijd en het was nog een hele toer om hem er weer uit te tillen. Best gênant.

Nee, dan dat Belgische stel dat voor het eerst van hun leven naar een crematie gaat. Een antieke mop, maar ik vind hem nog steeds ijzersterk. Eenmaal thuis wordt hen gevraagd hoe ze het allemaal hebben ervaren. „Nou, we vonden het best leuk”, zegt de man. „Prachtige bloemen, lekkere broodjes en mooie muziek. Wel was het een wat stijf gezelschap. We waren de enigen die dansten.”

Bron: Metro Nieuws, 07-10-2022, Sjaak.

Uitvaartleider Yvonne Coenrady: „Ieder mens is uniek”

Uitvaartvereniging Beilen-Hooghalen e.o. bestaat meer dan 90 jaar. Oorspronkelijk elk apart, maar in 2016 werden de krachten gebundeld en ontstond een vereniging met ca. 2800 leden. Uitvaartleider Yvonne Coenrady is het eerste aanspreekpunt voor nabestaanden en staat klaar om alles te regelen bij een overlijden, te ontzorgen en de wensen van families van overledenen optimaal te vervullen.

Yvonne Coenrady

Foto: André Heerkes

In de snel veranderende wereld van de uitvaartzorg staan de principes van Uitvaartvereniging Beilen-Hooghalen e.o. nog altijd fier overeind. Het voornaamste doel is precies voldoende inkomsten te genereren waarmee toekomstige verplichtingen worden voldaan, zoals bijvoorbeeld de uitkering aan de leden bij overlijden.

Met respect

Yvonne Coenrady werkte eerst als fysiotherapeut en rondde in maart 2017 de opleiding tot uitvaartleider af. Ze vindt het fijn en dankbaar om families persoonlijk en met respect naar de dag van de uitvaart te begeleiden: „Samen met de familie ontdekken wat voor hun dierbare passend is voor een uniek afscheid. Want ieder mens is uniek.” Met, zoals ze zelf zegt, ruimte om op een eigen manier afscheid te nemen. Doel is altijd dat nabestaanden met een goed gevoel terugkijken op een waardig afscheid.

Coenrady: „Als uitvaartleider wil ik mij blijven ontwikkelen. Dat is nodig omdat onze branche doorlopend bezig is met vernieuwingen. Zoals bijvoorbeeld specifieke kennis met betrekking tot kinderuitvaarten, dementie-vriendelijke uitvaartverzorging en resumeren, ook wel bio-cremeren genoemd.”

Vrijwilligers

In het uitvaartcentrum in Beilen kunnen uitvaartdiensten tot 130 personen en condoleances plaatsvinden. Dit gecombineerd met eigen opbaarruimtes, waarvan de familie een sleutel krijgt. Zo kunnen nabestaanden bij hun dierbare zijn wanneer zij dat willen. Naast Yvonne Coenrady zijn gastdames Sjoukje Pronk, Petra Douwsma en Hillie Koerts de vertrouwde gezichten van het uitvaartcentrum. Daarnaast is ook een aantal invalkrachten actief. Uitvaartvereniging Beilen-Hooghalen e.o. draait overigens voor een belangrijk deel op vrijwilligers. Geïnteresseerden kunnen zich melden.

Bron: Dagblad van het Noorden, 29-09-2022, Sjaak.

De uitvaarten van nu: ‘vooral gezellig’ en nudisten willen naakt opgebaard worden

De gedenkboom, de gevlochten grafmand, de gegarandeerd 100 procent ecologische kist en de geheel biologische urn voor mens en dier. Samen met de uitvaartbegeleider rouwdoeken vouwen en de overledene met kaarsjes ‘in het licht zetten’... de eigentijdse uitvaart wordt steeds persoonlijker, intiemmer én milieuvriendelijker.

Bovendien is de livestreamverbinding, dat noodzakelijke kwaad tijdens de coronacrisis, een blijvertje. Tijdens de Uitvaart Vakbeurs, eind september in Gorinchem, presenteert de uitvaartbranche de laatste trends en ontwikkelingen in de sector. Wordt het koffie en cake? Of sushi en sashimi? Of een groene tompoes?

Het mag gerust een kleine revolutie heten in de uitvaartsector. Uitvaartverzorgers- en verzekeraar Monuta, een van de grote spelers in de branche, wil met de reclamecampagne ‘Open over afscheid’ het in beton gegoten taboe van de dood doorbreken. Zo was er de cakeweek, waarbij passanten op straat een plakje cake, hét begrafenis cliché bij uitstek, kregen aangeboden onder het ludieke motto ‘Is er cake na de dood?’ En belangstellenden konden tijdens de zomer online de Rekenmaaruitvaartkwis spelen om inzicht in de kosten rond een uitvaart (catering, vervoer, muziek, kist) te krijgen. De uitvaartverzekeraar ontving naar eigen zeggen veel positieve reacties (‘Eindelijk bespreekbaar gemaakt op een ludiek manier’), maar ook kritiek. Te frivol, te verstrooiend voor een zo sacraal onderwerp als de dood. Het woord ‘ongepast’ viel zelfs. „We willen mensen prikkelen na te denken over een onderwerp waar ze niet graag mee bezig zijn”, zegt Edward Boon, hoofd Opleiding & Ontwikkeling van de Monuta Academie in Apeldoorn, waar het uitvaartbedrijf zijn eigen medewerkers opleidt.

„De dood is een taboe, zeker als je nog midden in het leven staat. Dat zien we zelfs binnen onze eigen organisatie. Ik vraag soms aan onze uitvaartverzorgers of zij zelf hun uitvaartwensen hebben vastgelegd. Bespreken doen ze het zeker, maar het deel dat het daadwerkelijk vastlegt, blijkt maar klein zijn.” Veel Nederlanders waren onlangs overigens nog diep onder de indruk van de begrafenis van koningin Elizabeth van het Verenigd Koninkrijk.

Koffie en cake nog altijd populair op uitvaarten

Nog altijd kiest 74 procent van de Nederlanders voor een klassieke laatste gang. Wie het tijdelijke met het eeuwige verwisselt, wordt vooral traditioneel uitgeluid: kopje koffie,

sneetje cake en, vooruit, soms een glas wijn. Desalniettemin constateert Monuta dat uitvaarten steeds persoonlijker en intiemer worden, waarbij ceremonie en ritueel vaker worden ingekleurd door de wensen van de overledene. Boon: „Twintig jaar geleden was een Ajax-vlag over de kist waarop een voetbal rustte een unicum. Dat werd door de nabestaanden zelf geregeld. Tegenwoordig pakken wij elke wens op. Zolang die binnen de wet valt, uiteraard.”

„De uniforme uitvaart bestaat allang niet meer”, weet Hans Bleijerveld, directeur van het Team Bijzondere Uitvaarten van Monuta. Zijn ploeg is verantwoordelijk voor staatsbegrafenissen, de teraardebestellingen van veteranen, maar ook ceremoniële uitvaarten met militaire eer. Hij schreef het standaardwerk voor het vakgebied over protocol en etiquette voor uitvaarten. Alleen al de do's and dont's rond een uitvaart met militaire eer beslaan 750 pagina's met strikte geboden.

Van MH17 tot Peter R. de Vries

Bleijerveld: „We verzorgden ook de uitvaarten van burgemeester Van der Laan van Amsterdam en van oud-premier Lubbers om er enkele te noemen. Omdat we tevens zijn gespecialiseerd in rampen en calamiteiten, organiseerden we met 74 collega's het ceremonieel rond de terugkeer van de slachtoffers van de ramp met MH17. Vorig jaar verzorgden we de publieke uitvaart van Peter R. de Vries. Dan zit je met de gemeente Amsterdam, RTL, de GGD – het was immers nog in de coronatijd – en de politie rond de tafel. Er waren bij de uitvaart 7500 mensen op de been. We worden ook ingezet voor de uitvaarten van politiemensen. Bijvoorbeeld de begrafenis van motoragent Arno de Korte, die in 2021 in Rotterdam door een truck werd doodgereden.

Kisten met stoffelijke resten van slachtoffers van MH17.

foto: ANP / Evert-Jan Daniels

De hedendaagse generatie uitvaartverzorgers bestaat allang niet meer uit de stijve 'kraaien' die plichtmatig komen condoleren om vervolgens de uitvaart droogjes te administreren. Op de Monuta Academie wordt hen geleerd bij nabestaanden op zoek te

gaan naar ‘persoonlijke elementen’. Wie was de overledene bij leven? Edward Boon: „In ons crematorium De Heidehof in Apeldoorn beschikken we over een reusachtige audiovisuele wand achter de plek waar de kist staat. Was de overledene een grote fan van Formule 1? Dan kunnen we de raceauto van Max Verstappen manshoog projecteren. Het is fijn als de genodigden na afloop zeggen: ‘Ja, dit was echt Piet.’”

Trends op het gebied van uitvaarten: ‘Ik wil dat het gezellig is’

Hans Bleijerveld vult aan: „Soms spreek je met iemand die ernstig ziek is en zijn eigen uitvaart regisseert. De vraag daarbij is vrijwel altijd: hoe wil jij herinnerd worden? Ik sprak ooit een man die zei: ‘Ik wil dat het gezellig is! Ik ben nog nooit één dag in mijn leven chagrijnig geweest.’ Dat geeft rust voor de nabestaanden. Er mag tijdens de uitvaart worden gelachen, er mag humor zijn. Voor de rouwverwerking een belangrijk aspect – men herkent de overledene in het ritueel van het afscheid.”

Een belangrijke trend in de uitvaartsector is duurzaamheid. Die werd ingezet met de Groene Begrafenis, al was dat volgens Boon in milieu-ideologische zin een wel erg rigoureuze teraardebestelling. „Het beeld was toen: naar de natuurbegraafplaats in een kartonnen kist, geen steen, geen bloemen. Dan pas ben je écht duurzaam. Nu zien we dat mensen veel meer op onderdelen hun milieubewustzijn tonen. Er zijn duurzame kisten en elektrische ovens. We kunnen ook elektrische rouwauto’s regelen indien gewenst. Natuurlijk blijft er altijd wel iets van discussie: is een kist van eikenfineer duurzamer dan massief eikenhout? Maar ontegenzeggelijk houden consumenten steeds vaker rekening met het milieu.” „Zelf doen we dat nadrukkelijk ook. Door bijvoorbeeld de voedselverspilling tijdens de uitvaart tegen te gaan. Een begrafenis moet gastvrij zijn, redeneren mensen, en dus is er vaak een overvloed aan eten, waarvan veel overblijft. Wij proberen, samen met de opdrachtgever, daarin een balans te vinden.” Hans Bleijerveld: „We hameren ook op de financiële aspecten van een uitvaart. Mensen weten wat een trouwerij, een verhuizing en wat de vakantie kost, maar hebben geen idee van de kosten van een uitvaart. Zeker als daar speciale wensen bij komen.”

De livestreamverbinding is een blijvertje

Soms ontstaan innovaties uit nood geboren. De livestreamverbinding, voor velen een verdrietig, maar noodzakelijk kwaad tijdens de coronapandemie, is volgens Monuta een absolute blijver. „Tot voor kort”, zegt Bleijerveld, „werd je, als je een rouwkaart ontving, verwacht op een uitvaart. Kwam je niet, dan werd je dat toch, als ontvanger die niets van zich had laten horen, kwalijk genomen. Maar niet iedereen had zin om een hele dag te vrij te maken voor de dood van een verre oudoom. Nu kun je het bijwonen van een uitvaartdienst inpassen in je werk. Je bent dan toch aanwezig.”

De uitvaart-top tien van Monuta

Uitvaartverzekeraar Monuta stelt jaarlijks de landelijke Uitvaart Top Tien samen aan de hand van de meest gedraaide nummers tijdens uitvaarten. In 2022 kwam Miss Montreal’s Door de wind nieuw binnen op 4. Drie all time favourites uit de lijst zijn verdwenen: de iconische hymne Waarheen, waarvoor (Mieke Telkamp), Afscheid nemen bestaat niet (Marco Borsato) en My Way (Frank Sinatra).

1. Ave Maria, diverse uitvoeringen
2. Time to say goodbye – Andrea Bocelli en Sara Brightman
3. 'n Trein naar Niemandland – Frans Bauer
4. Door de wind – Miss Montreal
5. Roller coaster – Danny Vera
6. Mag ik dan bij jou – Claudia de Breij
7. We'll meet again – Vera Lynn
8. En de vogels zongen – Sweet people
9. Zwevend naar 't geluk – Jannes
10. The Rose – André Rieu

Kan een nudist naakt opgebaard worden?

Komen de uitvaartondernemers wensen en verlangens tegen die simpelweg niet uitvoerbaar zijn? Edward Boon: „Als ik sollicitatiegesprekken voer met uitvaartverzorgers, zegt een kandidaat dikwijls: 'Ik vervul alle wensen van de familie...' Ik houd de kandidaat dan enigszins gekscherend voor: 'Wat doe je als de overledene nudist is geweest en naakt opgebaard wil worden in de aula?' Tot ik vorig jaar werd gebeld door een van onze uitvaartverzorgers in de Achterhoek. 'Edward, ik heb nu wat aan de hand...' Een mevrouw die haar leven lang nudiste was, wilde graag naakt worden opgebaard. Eerst dacht ik dat ik in de maling werd genomen, maar het bleek een oprechte wens. Tja, hoe ga je daar nou mee om zonder dat het choquerend is voor de genodigden? We hebben toen een goed gesprek met de familie gevoerd en afgesproken dat we het lichaam in een mooie lijkwade zouden hullen.” Hans Bleijerveld: „Ik kreeg ooit te maken met een overledene die per se opgebaard wilde worden met open ogen om de genodigden als het ware in de ogen te kunnen kijken. Als dat met haar eigen ogen niet lukte – dat is inderdaad erg gecompliceerd – wilde ze twee glazen ogen. Ik ging het gesprek aan met de nabestaanden. Keuzes hebben altijd consequenties. Dit was écht te schokkend voor de mensen die straks langs de baar zouden lopen voor een laatste groet. Gelukkig bleek de familie vatbaar voor dat argument.”

Therapeutische bezigheid: het beschilderen van de kist

Andere trends in het uitvaartwezen: de onweersaanbare opkomst van de uitvaartbegeleider, die tijdens de uitvaart rituelen en symbolen ondersteunt. Ook het eenvoudige kaarsje is 'om de overledenen in het licht te zetten' is bezig aan een opmars. Edward Boon: „Een ander is het beschilderen van de kist. Dat kan voor de nabestaanden heel therapeutisch zijn. Niet alleen de buitenkant, maar ook de binnenkant van de kist wordt vaak gebruikt. Soms brengen we de deksel van de kist een dag eerder. Dan kan er thuis worden getekend, geleverd of geschreven zonder dat de gehele aula of kerk straks het resultaat hoeft te zien. Zélf dingen doen helpt, merken we, bij de rouwverwerking. De overledene zelf wassen of aankleden, bijvoorbeeld. Dat maken we actief bespreekbaar.” Hoewel koffie en cake klassiekers zijn en ook de bitterbal het in de nazit nog altijd goed doet, is het tegenwoordig niet meer exotisch om ook sushi en sashimi te serveren. Of een vegetarisch of veganistisch hapje, want uitvaarten zijn ook een afspiegeling van maatschappelijke modes en ontwikkelingen. Hans Bleijerveld: „Maar als jij straks HEMA tompoezen wilt – geen enkel probleem, hoor. We kunnen altijd het glazuur groen maken...”

Bron: Metro Nieuws, 28-09-2022, Sjaak.

Honderden bezoekers bij open dag crematorium in Borne

Door hoge gasprijs kist na kist in oven van crematorium Borne: 'Er blijft niet veel van je over'

HENGELO - Door de hoge gasprijs wordt kist na kist in de oven van het crematorium in Borne geschoven. „We proberen zoveel mogelijk achter elkaar te cremen”, zegt de directeur. Harriët Tomassen wordt een klant van zichzelf.

Jochem (14) was anderhalf jaar geleden bij de crematie van zijn oma in Usselo. Door corona

konden zijn familie en hij niet mee naar de daadwerkelijke verbranding. Deze zondag staat de jonge Gorenaar bij de oven van het crematorium in Borne. „Interessant om te zien”, meent de mavo 3-leerling van De Waardenborch. „Er blijft niet veel van je over.” Moeder Irene Mensink (47) troont haar zoon mee om het eventuele taboe van de dood weg te halen. Met ongeveer 700 anderen, ook gezinnen met kinderen, bezoeken de Mensinks de open dag, de eerste sinds de opening in 2018. Ze bekijken de vele facetten van de onverbiddelijke slotgang, van sieraden voor as tot strooiveld 't Dreteler. Vooral uit nieuwsgierigheid, met name naar de oven. „De een wil dat graag zien, de ander loopt er juist omheen”, stelt medeorganisator Marriët de Beer (39). Zij noteert zelfs een bezoeker die een selfie in een opgestelde doodskist maakt. „Je krijgt het gesprek er wel mee op gang.”

65 procent cremeren

Borne, met Usselo, Almelo en Oldenzaal onderdeel van Crematoria Twente, tekent voor pakweg duizend crematies per jaar. „Dat is redelijk stabiel”, aldus directeur-bestuurder Harriët Tomassen (52). De vier crematoria noteren samen ‘een lichte stijging’. De spectaculaire groei is geweest. In 1971 koos 3 procent van de bevolking voor cremeren, nu ligt dat in Twente op 65 procent.

Topvrouw Tomassen kiest voor haar eigen service. „Ik wil warm weg, ik voel niets voor de koude grond. Je wordt hier niet levend begraven”, rilt ze. Gastvrouw Judith Meijer (44): „Hier is het in 90 minuten klaar. Voor de tijd was ik er niet en na de tijd ben ik er niet.”

Gasgestookt

De oven is gasgestookt, de energieprijs wordt scherp gevolgd. „Ons contract loopt nog tot eind dit jaar.” De procedure is aangescherpt. Het komt minder vaak voor dat

de oven tussen twee crematies ongebruikt staat en afkoelt. „We proberen zoveel mogelijk achter elkaar te cremeren, om de oven zo min mogelijk leeg te hebben. Families kunnen niet altijd mee tot aan de oven. Dat kunnen we niet garanderen.” Veel bezoekers zijn verbaasd dat voor een crematie van een overledene in een stoffen lijkwade meer gas nodig is dan voor een gekiste overledene. „Een kist is de eerste brandstof. Bij de invoer is de oven 800 graden. Dat loopt op tot 1100 tot 1200 graden”, legt Judith uit. „Een familie k n vlammen zien door zelfontbranding. Een wade wordt nat gesprayd, dat kan met een kist ook.” De crematie duurt tussen de 70 en 90 minuten. Onderzocht wordt of de oven op waterstof wil branden en of die brandstof met zonnepanelen kan worden opgewekt.

Schelpenzand

Na de crematie worden de stoffelijke resten door acht metalen ballen vermalen. Broze botresten veranderen in 20 minuten in een soort schelpenzand, vertelt gastvrouw/oveniste Christine Zweers (45).

Jochem Mensink luistert met belangstelling. Zijn andere oma, die is meegekomen, neemt tijdens dit open huis een ultiem besluit. Het wordt cremeren. Maar dat mag nog even duren.

Bron: Tubantia, 02-10-2022, Sjaak.

‘Jezus, ma, er is toch wel iets dat je mooi vindt, en dat je aan vader doet denken?’

We stonden in de schuur.

Aalderink had ons de draagkoets aangewezen en was met een grote luidspreker in de weer.

“Ik wil het jullie toch even laten horen,” zei hij.

Hij drukte op een knopje.

Een stemmig, golvend, esoterisch muziekstuk met vogelgeluiden vulde de ruimte. We hadden net met de uiterst vriendelijke en vakkundige Aalderink een plek voor mijn vader uitgezocht op de natuurbegraafplaats. Waar we hem, gewikkeld in een wade, op een baar naartoe zouden dragen.

“Doe maar met me wat je wilt als ik dood ben, zei mijn man tegen me,” vertelde mijn moeder Aalderink. “En hij hield heel erg van de natuur, dus nu staan we hier.”

En direct erachteraan dat ze geen muziek bij het graf wilde. En ook geen windlichten. Na die uitspraken had de man van de begraafplaats een wenkbrauw opgetrokken. De eerste keer een beetje hoger dan de tweede keer. En hij had gezegd dat hij ons straks toch een stuk muziek wilde laten horen dat bij het graf afgespeeld zou kunnen worden.

In de schuur luisterde mijn moeder ernaar, zittend op haar rollator. Maar ik zag al dat ze het niet mooi vond.

Ik herkende alleen de specht. Mijn vader zou me een draai om de oren hebben gegeven, want hij had ze zonder twijfel allemaal herkend.

De koekoek – check! – sloot het muziekstuk symbolisch af met twee keer een wegstervende ‘koekoek’.

“Als dan de stoet het graf nadert, wordt de muziek aangezet,” zei Aalderink.

“Nee, dat hoeft van mij niet,” zei mijn moeder.

“Negen van de tien mensen die dit horen kiezen ervoor,” zei Aalderink.

“Ik lees wel een gedicht voor,” zei mijn moeder.

“Ik heb het stuk zelf gemaakt,” zei Aalderink met nog een beetje trots in zijn stem.

“Vogels hoor je toch ook als je gewoon buiten bent?” zei mijn moeder.

“Ik heb al van mensen gehoord die er spijt van hadden dat ze het niet hebben laten afspelen,” zei de niet aflatende Aalderink.

Mijn moeder kende geen genade.

“Nee hoor, voor mij te zweverig.”

Ik had medelijden met Aalderink, die ons zo goed had geholpen. En ik was ook korzelig omdat mijn moeder zo ongevoelig alles maar afwees.

“Jezus, ma, er is toch wel iets dat je mooi vindt, en dat je aan vader doet denken?” zei ik met iets te veel chagrijn in mijn stem.

Ik zag haar denken. En na een halve minuut veerde ze op.

“Ach kom, Enni..., hoe heet hij nou ook alweer, dat vind ik zo mooi... ja! Enniconi!”

Aalderink staarde haar niet begrijpend aan.

“Marietje, je bedoelt Ennio Morricone, toch?” zei M.

“Ja, die! Die film met Charles Bronson.”

“Once Upon a Time in the West,” zei ik. “Met Claudia Cardinale. Die vond vader wel leuk.”

Ik zocht op mijn telefoon naar de muziek. Het laatste nummer van de film: Finale.

Ik liet het aan mijn moeder horen.

“Ja! Dat is het!”

“Als ik ruim voor de begrafenis de muziek dan maar van jullie krijg,” zei Aalderink gelaten. “Het liefst op een USB-stick.” Hij had zich bij de nederlaag neergelegd.

Mijn moeder ging nog even door.

“Dan zie ik die prairie voor me, de weidsheid van het landschap, en dan die muziek die de ziel een eindje op weg helpt.”

Ik stond perplex. Zo spiritueel had ik haar nog nooit gehoord.

Mijn moeder keek triomfantelijk in het rond.

“Daarom heb ik hem ook niet in een doodskest laten stoppen,” zei ze.

Maarten Moll schrijft over dagelijkse beslommeringen in de stad

Bron: Parool.nl, 24-10-2022, *Sjaak*.

Op vakantie struinen over kerkhoven? Leon (57) doet het maar al te graag: ‘De dood raakt me niet’

Funerair specialist Leon Bok op de Rooms-Katholieke Begraafplaats aan de Utrechtseweg in Amersfoort. „De dood raakt me niet.” © Rodney Kersten

Hij heeft bijna alle Nederlandse begraafplaatsen in kaart gebracht: zo’n 4500 in totaal. Ook in zijn vakantie mag hij graag over kerkhoven struinen. Maar ‘funerair specialist’ Leon Bok is allerm minst het type doodgraver. Sterker: „De dood raakt me niet.”

Wandelend over de Rooms-Katholieke Begraafplaats aan de Utrechtseweg in Amersfoort, camera op de buik, vertelt Bok (57) over zijn laatste vakantietrip: het bezoek aan een 25-tal begraafplaatsen in Berlijn en omgeving. „Daar zie je een groot aantal mooie monumenten, ze zijn ook veel toegankelijker. Het is er een stuk drukker dan hier. Je ziet er veel mensen rondlopen en op bankjes zitten. Die begraafplaatsen zijn, met andere woorden, meer onderdeel van de stad.”

Voor de in Amersfoort gevestigde Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) adviseert de Amsterdammer, die ook een funerair adviesbureau runt, beheerders van historische begraafplaatsen en grafmonumenten over de instandhouding daarvan. Hij kwam in aanraking met dit vakgebied tijdens zijn studie letteren in Groningen, toen hem door de gemeente Leeuwarden werd gevraagd onderzoek te doen naar erfgoed op een begraafplaats. Een stage groeide uit tot een afstudeerproject én een opmerkelijke loopbaan.

Unieke materiaalgebruik

Net als oude gebouwen behoren kerkhoven en grafmonumenten tot ons erfgoed, en daar moeten we zuinig op zijn, zegt Bok. „Soms gaat het om het verhaal van een begraafplaats, een andere keer om het unieke materiaalgebruik. Op dit moment probeer ik het eerste islamitische grafvak van Nederland, in Den Haag, op de monumentenlijst te krijgen. Dat stamt uit 1932.”

De katholieke begraafplaats, aangelegd in 1818 en daarmee het oudste van Amersfoort, is anders dan Rusthof, de grote, gemeentelijke algemene begraafplaats op de grens met Leusden, en drie Joodse begraafplaatsen géén rijksmonument. Er is door de tijd heen te veel aan ‘gesleuteld’. Bok, wijzend op een dichtgemetselde opening in de zijmuur: „Daar zat vermoedelijk de deur voor de armen. Zo had elke groep zijn eigen ingang. Een kerkhof is opgebouwd als een kerk.

„Op maar een paar plekken zie je nog het karakteristieke van de vroegere begraafplaats terug. Er is veel geruimd”, aldus Leon Bok. © Rodney Kersten

Hier de kinderen, dáár de priesters en ga zo maar door.”

Dat de begraafplaats – overigens wél een gemeentelijk monument – niet de hoogst mogelijke bescherming geniet, heeft alles te maken met de toenemende verschraling van de tombes; een fenomeen, waar meer katholieke dodenakkers aan lijden. De begraafplaats vormt met andere woorden geen eenheid meer.

De ontzuiling speelt bij deze ontwikkeling een belangrijke rol. „Op een paar plekken zie je hier nog het karakteristieke van de vroegere begraafplaats terug. Er is veel geruimd.”

Bok doelt dan op de klassieke, kruisvormige graven van hardsteen, die meer en meer plaatsmaken voor modern, glad gepolijste graniet ‘uit China of India’. „Eigenlijk is dat vreemd. Dat is net zoiets als betonklinkers in de Onze Lieve Vrouwetoren slaan. Dan zeg je ook onmiddellijk ‘nee, niet doen’. Vroeger stond er op elke grafsteen wanneer iemand geboren was en wat voor beroep hij uitoefende. Dat verdwijnt. Tegenwoordig moet je afrekenen per letter. Over tien jaar is niets meer over van het oorspronkelijke karakter van deze begraafplaats.”

Achter elke steen een verhaal

Toch herbergt de begraafplaats, een van de vroegste in zijn soort van Nederland, een aantal volgens Bok ‘beschermingswaardige’ grafmonumenten, ofschoon dat niet zal leiden tot een plek op de lijst van de RCE. Elders in het land zijn daar namelijk genoeg andere voorbeelden van. Opmerkelijk genoeg zijn de mooiste, katholieke begraafplaatsen niet, zoals vermoedt, in Limburg te vinden, maar in Groningen. „Daar bewaren ze beter.” We passeren een grafmonument uit de jaren 50 van de vorige eeuw, opgetrokken uit keramisch aardewerk. In de kruisvormige steen is

Uniek, volgens kenner Leon Bok: een grafmonument van keramisch aardewerk. © Rodney Kersten

de herrijzenis van Jezus verbeeld. „Uniek. Deze bewerkelijke techniek wordt nauwelijks meer toegepast.”

Mooi noemt Bok ook een zerk van zandsteen, even verderop. In het aan de bovenzijde golvende monument is een ten hemel stijgende engel met een kruis in de armen uitgehouwen. „Zo vind je ze niet veel. Zandsteen is nu verboden. De bewerking veroorzaakt stoflengen.” Voor hem schuilt achter elk oud grafmonument

een verhaal; over het ontstaan, de symboliek. Hij kan daar enthousiast over vertellen, zelfs op verjaardagen. „Ik wil mensen trots bijbrengen voor dergelijk erfgoed. Steeds meer bezoekers van begraafplaatsen willen af van de schedels in toegangspoorten, symbool van het ‘gedenk te sterven’. Dan zeg ik: als ze het eng vinden, moet je het juiste verhaal vertellen.”

Heiligschennis voor Joden

Tegen de achtermuur van de begraafplaats stuiten we op een koperen Christusfiguur die van z'n steen is gevallen. Dat stemt Bok dan wel weer een beetje treurig. „Voor Joden zou zoiets heiligschennis zijn. Maar ja, als er geen rechthebbenden meer zijn...”

Enigszins verscholen tussen enkele graven steken roestige punten uit de grond: de restanten van een gietijzeren grafkruis. Zo'n veertig daarvan, in betere staat verkerend, genieten in Nederland een beschermde status. In totaal telt de rijksmonumentenlijst 1200 ‘nummers’; dat zijn zowel complete begraafplaatsen als afzonderlijke monumenten op begraafplaatsen. Wat voor fraais er zich mogelijk op kerkhoven van gesloten kloosterorden en privé landgoederen bevindt, bij elkaar zo'n vijftig plekken, weet Bok hooguit bij benadering, want de eigenaren laten hem niet toe.

Spoorwegman

Onder de indruk is Bok van het grafmonument van een spoorwegman uit de jaren 30, waarin de oersterke natuursteen diabas is verwerkt. Het is alsof de inscripties gisteren zijn aangebracht. „Op zo'n plaat ziet het er simpel uit, maar het is ontzettend moeilijk om te bewerken.”

Ofschoon hij voor het oog van de buitenwacht wellicht een 'morbide' bestaan leidt, is Bok een uitermate levenslustig mens. „Ik heb niets met de dood. Bij het opschonen van een grafkelder sta ik met schedels en botten in de hand. Dan denk ik 'oké, dat zit ook in mij'. Maar beangstigend? Nee. Ik praat erover alsof de mensen in die graven nog in leven zijn. Om met de Joden te spreken: de doden leven voort, alleen zijn ze niet meer onder ons.”

Bron: De Stentor, 30-09-2022, Sjaak. Een zandstenen zerk. Tegenwoordig uit den boze, omdat de bewerking ervan stoflongen veroorzaakt. © Rodney Kersten

Vergane glorie: restanten van een gietijzeren grafkruis. © Rodney Kersten

Dit alternatief na verlopen grafrechten kende je wellicht nog niet

Wanneer iemand overlijdt en wordt begraven, krijg je een graf op een begraafplaats voor een bepaalde periode. Vaak zo'n tien tot twintig jaar, maar wat gebeurt er als die periode voorbij is? Grafrecht is het vastleggen van begraafing. Dat houdt in dat iemand een bepaalde tijd ergens begraven ligt. Na die periode kan er door nabestaanden worden besloten of het grafrecht wordt verlengd of niet.

Grafrechten verlengen

In Nederland vraagt elke gemeente een ander bedrag voor grafrechten. Ook per graf kan het tarief verschillen. Een nabestaande heeft altijd minimaal tien jaar grafrecht. In die tien jaar mag het lichaam niet worden opgegraven, tenzij anders bepaald. Hierna kunnen de rechten weer voor een bepaalde periode worden vastgelegd. De kosten per begraafplaats kunnen enorm verschillen, maar de gemiddelde kosten voor het verlengen van de grafrechten voor tien jaar liggen rond de 1900 en 2000 euro. Hierbij zitten dan ook de onderhoudskosten en overige kosten. Als je kiest voor een 'bijzondere begraafplaats', die meestal wordt onderhouden door een geloofsgemeenschap, liggen de kosten vaak iets lager.

Zodra de grafrechten zijn verlopen kan het graf geruimd worden. Als de nabestaanden niets doen, zijn zij alle rechten kwijt en kan de begraafplaats zelf bepalen wat er gebeurt. De overgebleven resten kunnen dan worden opgegraven en op een andere plek worden begraven, waarbij de grafsteen wordt verwijderd van de begraafplaats. Daarnaast kan het zijn dat de resten op dezelfde plek blijven, maar dieper worden begraven. Er komt dan iemand boven te liggen en de grafrechten gaan dan naar de nabestaanden van die persoon.

Andere optie

Er zijn ook nog andere opties waarvan je misschien niet op de hoogte bent. Zo kunnen de resten op een andere locatie worden herbegraven. De tweede optie is dat je het graf na het verlopen van de grafrechten laat ruimen. Dan worden de resten opgegraven en in een kleiner kistje gestopt. Ook kun je zelf een kistje kopen waar vervolgens de stoffelijke resten in worden bewaard. Deze kun je dan bij een crematorium alsnog laten cremen om de as vervolgens in een urn mee naar huis te nemen of ergens uit te strooien.

Bron Margriet.nl | Libelle, Uitvaartpolis-online (Sjaak, 25-10-2022)

Lichtjes in het donker: stilstaan bij overledenen

Zoals elk jaar staat de organisatie 'Lichtjes in het Donker' in de eerste week van november stil bij de overledenen om ons heen. Waar de vorige twee jaren in het teken stonden van een herdenking overdag, breiden ze dat dit jaar uit naar een week van Lichtjes in het Daglicht gecombineerd met een herdenkingsavond op zaterdag 5 november.

Gedurende de week is er een gezellige keet op de Oosterbegraafplaats aanwezig bij de oude eikenboom, waar koffie en thee kan worden gedronken en een praatje kan worden gemaakt. De koffiekamer van het crematorium is op zaterdag 5 november vanaf 17:00 uur open om wat warmes te drinken en in de aula kan je luisteren naar muziek en gedichten.

Herdenkingsavond op zaterdag 5 november

Op 5 november vindt op de Oosterbegraafplaats een herdenkingsavond plaats. Deze herdenkingsavond doet denken aan de vertrouwde lichtjesavond van enkele jaren geleden, maar wordt veel kleiner van opzet. Dit heeft te maken met structurele beperkingen van de organisatie. De begraafplaats zal op deze zaterdagavond tot 21:00 uur toegankelijk zijn. Het hoofdpad wordt verlicht met tientallen kaarsen en je bent welkom een lichtje naar een graf te brengen. "Houd er rekening mee dat delen van de begraafplaats onverlicht zijn, dus neem een eigen zaklamp mee", aldus de organisatie.

Ook als een overledene niet is begraven op de Oosterbegraafplaats kun je deel uitmaken van deze herdenking. Op de begraafplaats is een brievenbus aanwezig waarmee je 'hemelpost' kunt versturen. Ook kun je een bloem in het bloemenhart steken, gedichten lezen of schrijven bij de gedichten waslijn en meewerken aan 'de sjaal van verbinding'.

Herinnering in Beeld

De fotopresentatie 'Herinnering in Beeld', met portretten van dierbare overledenen, zal op zaterdag 5 november vanaf 17:00 uur in de aula van het crematorium op het grote scherm getoond worden.

Op de website kun je alle actuele informatie terugvinden: www.lichtjesinhetdonker.nl

Bron: Alphens.nl, 13-10-2022, Sjaak.

Pot of Steen? Dit zijn de uitvaarttechnieken van de toekomst.

Resomeren en cryomeren binnen 10 jaar in Nederland?

Een begrafenis of crematie is uiteraard niet iets om naar uit te kijken, toch is het voor ieder mens onvermijdelijk. Goed om te weten dat er de laatste jaren behoorlijk wat nieuwe manieren zijn bedacht om het einde van een mensenleven zinvol en waardig vorm te geven. Bovendien zijn bepaalde moderne technieken aanzienlijk beter voor het milieu. Wie weet zijn deze nieuwe methodes over een paar jaar ook in Nederland beschikbaar.

De meeste mensen denken bij een uitvaart aan begraven of cremeren. Vandaag de dag kiezen de meeste mensen er inmiddels voor om gecremeerd te worden al blijft begraven ook nog steeds populair. Opvallend, want in Nederland was begraven worden eeuwenlang de standaard. In 1914 vond pas de allereerste crematie plaats in Nederland maar inmiddels kiezen grofweg 40% van de Nederlanders voor een begrafenis en een meerderheid, 60% dus, voor een urn met as.

Lichaam ter beschikking stellen aan de medische wetenschap en orgaandonatie

Veel mensen zijn orgaandonor. Dat betekent dat organen of weefsel van bepaalde mensen bij (relatief jong) overlijden worden afgestaan voor transplantatie. Daarnaast kiezen sommige mensen ervoor om hun lichaam ter beschikking te stellen aan de wetenschap. Dit is niet hetzelfde als orgaandonatie.

Om in aanmerking te komen voor ter beschikking stelling is het belangrijk dat de persoon in kwestie zich voor het overlijden zelf heeft aangemeld bij een anatomisch instituut. Nabestaanden kunnen dit niet regelen. Dat zou ook een beetje vreemd zijn. Overigens is aanmelden geen garantie dat een lichaam ook wordt aangenomen en gebruikt. Het aanbod is momenteel groter dan de vraag en lang niet ieder lichaam is logischerwijs geschikt. Het is dan ook niet onverstandig om bij de keuze van een dierbare om het lichaam ter beschikking te stellen aan de medische wetenschap toch een uitvaartverzekering te overwegen. Om zo niet voor eventuele onaangename kosten te komen staan.

Moderne technieken: resomeren en cryomeren

Er zijn momenteel twee nieuwe technieken die behoorlijk experimenteel klinken maar wel erg milieuvriendelijk zijn: resomeren en cryomeren.

Resomeren is een techniek waarmee een lichaam oplost in een chemisch bad. Met behulp van water en kaliloog en bij een temperatuur van 180 graden

Celsius wordt het lichaam in een cabine binnen 2 tot 3 uur volledig afgebroken. Het enige dat overblijft is wit poeder (afkomstig van botten) en een bruinachtige vloeistof. Het poeder wordt meegegeven aan de nabestaanden en kun je zien als een soort as. Mensen kunnen dit bewaren op verschillende manieren als aandenken. Dit klinkt misschien als een scene uit Breaking Bad maar het is aanzienlijk beter voor het milieu dan de traditionele uitvaarttechnieken. Zo is er 33 procent minder CO₂-uitstoot aanwezig dan bij cremeren.

Bij cryomeren bevries je het lichaam van de overledene. Uiteindelijk zal het lichaam uiteenvallen. Lichaamsvreemde stoffen (gebitsimplantaten, kunstheup) worden gescheiden van lichaamseigen stoffen. Dat laatste deel wordt gecremeerd met als resultaat een soort compost dat binnen 6 tot 12 maanden compleet is vergaan. Dit kan vervolgens in een kistje worden begraven in een klein minigraf. Het kistje is biologisch afbreekbaar.

Resomeren en cryomeren: (nog) niet in Nederland

Resomeren en cryomeren worden momenteel niet als uitvaarttechnieken in Nederland uitgevoerd. Sommige uitvaartorganisaties zijn er wel mee bezig en onderzoeken de mogelijkheden. Dat zou echter betekenen dat de Nederlandse wet moet worden aangepast, want beide technieken zijn op dit moment nog verboden. Daarnaast zijn er op nog geen instellingen in Nederland die de procedures daadwerkelijk uit kunnen voeren.

In Engeland en bepaalde Amerikaanse staten is resomeren als uitvaarttechniek wel toegestaan. Cryomeren wordt momenteel nergens ter wereld daadwerkelijk toegepast. Deze techniek is bedacht voor de Zweedse biologe Susanne Wiigh-Mäsak. Wel is het technisch al mogelijk om het in Zweden uit te voeren.

De uitvaartbranche verwacht dat deze techniek over een slordige 10 jaar zijn intrede in bepaalde landen zal gaan maken. Deze techniek is namelijk veel duurzamer dan traditionele uitvaarttechnieken. Zo concludeerde eerder ook al onderzoeksinstituut TNO. De tijd zal het leren...

Bron: Mashable Benelux, 24-10-2022, Sjaak.

Docendo per 4 oktober officieel STAP-opleider

Docendo is gecertificeerd als STAP-opleider, als eerste opleider binnen de uitvaartbranche. Mensen kunnen door het inzetten van hun persoonlijke STAP-budget gratis een opleiding volgen. STAP staat voor STimulering Arbeidsmarkt Positie en is een subsidie vanuit Rijksoverheid dat aan elke Nederlander tussen de 18 en 67 jaar beschikbaar wordt gesteld. Het STAP- budget bedraagt maximaal €1.000,- per persoon en is in te zetten om geselecteerde trainingen, cursussen en opleidingen (deels) te financieren. De opleidingen van Docendo behoren sinds kort tot deze selectie.

“Door de mogelijkheden van het persoonlijke STAP-budget wordt het voor (toekomstige) professionals nog toegankelijker om hun kennis te vergroten en zichzelf te blijven ontwikkelen” vertelt Avalon Wilhelmus, opleidingscoördinator van Docendo. “Zo bieden wij sinds kort een terugkom- en verdiepingscursus en de opleiding tot uitvaartassistent. Deze cursussen zullen bij de inzet van het STAP-budget volledig gratis zijn voor de cursist. Een mooie ontwikkeling, zeker voor de uitvaartbranche,” sluit Avalon af.

Aanmelden voor opleiding met STAP-budget

Ieder jaar zijn er zes periodes waarin het STAP-budget aangevraagd kan worden. Cursisten die een opleiding willen volgen kunnen een vooraanmelding doen op de website van Docendo. De eerstvolgende aanvraagperiode start op 1 november 2022 en eindigt op 31 december 2022. Meer informatie over het STAP-budget vind je op www.docendo.nl/stap.

Persbericht, 04-10-2022, Sjaak.

Uw FKB-samenwerkingspartner

Twenthe is

- meer dan 75 jaar een zelfstandige/solvabele uitvaartverzekeraar
- samenwerkingspartner van meer dan 200 uitvaartverenigingen
- specialist in uitvaartverzekeringen (geen andere verzekeringen)
- een no-nonsense organisatie, korte lijnen/persoonlijk contact

Meer samen, samen meer?

Informeer vrijblijvend bij onze buitendienst-inspectie

Regio Noord en West	Henk Schreiber	06-17498509
Regio Oost en Zuid	Cor ter Braak	06-17498499

Voor overige vragen: info@twenthe.nl of bel 053-4312732

Samenstelling Algemeen Bestuur FKB per 19-09-2020

Voorzitter:

Sjaak den Hollander, Illikhoven 14-A,
61116 AL Illikhoven. Tel.: 046 - 4810205
jjdenhollander@planet.nl

Secretariaat:

mw. G.W. Nijland-Wevers
Tel.: 06 - 23894310
secretaris@f-k-b.nl

Penningmeester:

Frenk Lardinois, Florence Nightingalestraat 155
6441 HW Brunssum Tel.: 045 - 5272717
penningmeester@f-k-b.nl

Webmaster:

Johnny Gunnewijk, Meidoornstraat 8,
9501 VZ Stadskanaal Tel.: 0599 - 612027
Gunnewijk@gmail.com

Bestuurslid:

Martin Slippens, Streekweg 347,
1616 AH Hoogkarspel Tel.: 0228 - 526740
mslippens@hetnet.nl

Herman Borgelink, Maatkamp 21
7482 KC Haaksbergen Tel.: 06 - 22386717
info@barbarahaaksbergen.nl

FKB

een levende vereniging rondom de dood

MEER SAMEN -SAMEN MEER

Bel gerust voor informatie

**Wij maken u met plezier verder wegwijs in de
FKB en uitvaartland!**

Regio Noord/Oost:

*(Groningen / Friesland / Drente / Overijssel /
Gelderland / Flevoland)*

Wilma Nijland Tel.: 06 - 23894310
Herman Borgelink Tel.: 06 - 22386717

Regio West:

*(Noord-Holland / Zuid-Holland / Utrecht / Zeel-
and)*

Martin Slippens Tel.: 0228 - 526740

Regio Zuid:

(Noord-Brabant / Limburg)

Sjaak den Hollander Tel.: 046 - 4810205
Frenk Lardinois Tel.: 045 - 5272717

